

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczkettedik évfolyam. II. füzet.

1893. február hó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak, 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

A magyar erdészet a millenniumi kiállításon.

A törvényhozás elhatározta, hogy e hazába történt bejövetelünk ezer éves ünnepét, az 1895-ik évben megüli és ugyanakkor kiállítást is rendez. Ezen elhatározását az 1892-ik évi II. törvényczikkbe foglalta és az ünnepély rendezésével a kormányt, és illetőleg első sorban a kereskedelemügyi m. kir. ministert megbizta.*)

A kiállítás Budapest fő- és székváros tulajdonát képező «Városliget»-ben tervezetik.

Ezer esztendő! — Csekélység a természet örök végtelenségében, de óriási idő egy kis nemzet életében.

Az ünnepélynek ezért fenségesnek kell lennie. A kiállítás pedig hivatva van arra, hogy az emléket lehetőleg maradandóvá tegye.

*) Utóbb a kiállítás 1896. évre halasztatott el.

Nem szándékom a kiállítás kiszámíthatatlan horderejét méltatni, hiszen az arra hivatottak, a magas kormány, egyes tekintélyes nemzetgazdászok, publicisták, a sajtó azt már kellő világitásba helyezték. A nemzetbe lelkesedést öntve, s azt az önfeláldozásig terjedő odaadó támogatásra buzdítva.

Kimutatták, miszerént hivatva van feltüntetni az ország jelen közgazdasági és közművelődési állapotát, megmutatni, hogyan fejlődött ez az ország. — Szükséges, hogy a kiállítás az ujság, a rendkívüliség és sajátosság színét öltse magára. A nemzeti élet valamennyi ágára ki kell terjeszkednie és a történelmi momentumokat hűen ki kell domborítania. Olyannak kell lennie, minő egy művészi mozaik kép, apró önmagukban is gondosan csiszolt részekből összeállítva, ahová mindenkinek oda kell hordani a kockát, hogy az teljes is legyen. A kiállításnak általánosnak, nemzetinek és retrospektivnek kell lennie.

Méltó megvalósítását csakis a nemzet lelkesültségétől lehet várni.

A ki bírja az ékesszólás hatalmát, az emelje most fel beszédre szavát s aki bírja a toll művészetét, az most remekeljen, hogy felrázzuk az ezredéves ünnepre a nemzetet közönyéből.

E sorok célja nem tanácsadás akar lenni, hanem szerény szavakba foglalt felhívás a nemzet erdőbirtokosaihoz, az ügy iránt érdeklődőkhöz és a szakközönséghez, hogy gondolkozzanak, mikép kellene a magyar erdészetet méltóan képviselni, — mit és hogyan volna célszerű az egyes vidékekről kiállítani, mit tartanak oly tanulságosnak, mi a nemzet kulturtörténetében az erdőgazdaságra fontos s a miből aztán az illetékes körök magasan szárnyaló szellemöknek teljes odaadásával, ismert tapintattal és bölcs körültekintéssel majd a legmegfelelőbbet kiválasztják és csopor-

tosítják, hogy a nemzet, mely a kiállítást ezer- és ezerféle szemmel s ugyanannyi gondolkozásmóddal szemléli, ki legyen elégitve; hogy méltó tudomást szerezzen arról, hogy van magyar erdészet. Mert a tudománynak csak azon ága részesül kellő méltatásban és csupán annak szakférfiai a megillető tiszteletben, mely a közvélemény előtt általánosan ismeretes.

Az erdészetet sajnós, igen de igen sokan még nem ismerik, akik pedig tudják, hogy létezik, azok közönyösek irányában.

Fel kell tehát ébresztetni és meg kell nyerni a nemzet érdekeltségét az erdészet javára, s ennek saját kiállítását oly alakba kell önteni, hogy a benyomás a nemzet minden tagjában ne csak pillanatnyi, de maradandó legyen, hogy az erdészet iránt a nemzet több figyelemmel viseltessék s tudja meg, hogy az erdők az ország egyik közkincsét képezik, melyeknek elhanyagolása az értelmiség hanyatlása, ápolása a jólét fejlesztése.

Nagy öröömre lenne az a tudat, hogy sikerült nekem is e soraimmal csak egyetlen szemernyivel is hozzá járulni azon munkássághoz, mely a hazafias szellem és az izlés vezetése mellett fog létesülni. —

Azt hiszem, hogy a mi célunk akkor lenne elérve teljesen, ha az erdészet nem fakultative, de a szó szoros értelmében kollektive lesz képviselve akként, hogy a hasonló tárgyak okozta fárasztó ismétlődésektől a közönség meg legyen kimélve.

Az pedig sikerülni fog, ha jelenleg is, mint már két ízben történt, a központi rendezőség állítja össze a beküldendő tárgyak sorozatát, s az egyes birtokosok vagy erdőhatóságok által felajánlott tárgyak közül maga válogatja ki s jelöli meg a szükségeseket vagy alkalmasakat s

felkutatja az olyan tárgyakat, melyek az erdőgazdaság fejlődésének egyöntetű s hézagatlan képét a legjellemzőbben domboríthatják ki.

A kiállítás intencziójával nem egyeznék meg, ha csupán válogatott s mint mondani szokás *prima* árut küldenénk oda. Mert nem jelent az versenyképességet, ha egyes nagy üzletű fakereskedők, kik évenként 120—150 ezer köbméter anyagot hoznak forgalomba, csupán olyan árut állítanak ki, melyből egy waggon rakományt csak 3—4 hónap alatt s azt is csak mesés árakért lennének képesek kiszolgáltatni. Nem volna az sem czélszerű, ha egyes nagybirtokosok külön pavillonokkal lépnének fel.

Ez nem illenék bele kollektív kiállítás keretébe, pedig ilyenek tervezését ma már tapasztalatok is ajánlják; amaz pedig nem áll teljes összhangzásban a kiállítás czéljával.

Nem szabad egy perczig is felednünk, hogy nemzeti kiállítást akarunk, melyben a csupán üzleties reklámnak lehető szűk teret szabad engedni, s ahol csakis magyar anyag lehet.

A kiállítás jelszava az eredetiség és valóság legyen.

Be kellene természetesen az utat és módot is mutatni, melylyel faterményünk, fagyártmányunk és faiparunk mai állapotához jutottunk; czélszerű volna talán egyes cikkek termelését illetőleg a lehető legrégibb időkhöz vissza menni s azt kronologikus sorrendben bemutatni.

Messze vezetne s nem is czélom azt a sok száz és százféle anyagot, műszert stb. felsorolni, melyek kiállíthatók volnának, de szabad legyen a t. olvasó és szakközönség becses figyelmét néhány dologra felhivnom, melyeknek kiállítását felette fontosnak tartom.

Az erdőgazdaság egyik legfőbb és joggal mondhatni alap művelete az erdősítés, melyet azon sorrendben és akkép kellene bemutatni, amint az tényleg gyakoroltatott és

ahogy az jelenleg vidékek szerént különfélekép gyakorol-
tatik, magától értetődvén, hogy az erdei csemeték bemu-
tatására főszly volna fordítandó. Sőt ha a hely nagysága
megengedné, a legfontosabbakat két-, esetleg háromféle
talajon természetve, lehetne bemutatni.

Okulva a bécsi kiállitáson — ahol általánosan elis-
mert tény, hogy a magyar csemeték voltak a legszebbek, —
megfontolandónak vélem, hogy nem lenne-e helyesebb a
csemetéket a kiállitási helyen már most tenyészteni, hogy
1895-ben 3—2 és 1 éves, helyszinén kelt csemeték
állanának rendelkezésre.

A talajt a pajodok, csigák s lótetüktől meg lehetne
tisztítani és azok befészkelését meggátolni. Ezen körülmény
is épen alkalmas volna a legujabban alkalmazott szén-
kénegezésnek, mint pajod irtási módnak bemutatására.
Ekként a csemeték üdesége biztositva lenne.

Azt hiszem a terület kijelölése nem lenne akadály,
mert tavasszal az egész kiállitási terület beosztása végleg
meg lesz állapitva.

Ugyanott lehetne az 1—2-szeri átiskolázást, cson-
kitást stb. eszközölni. A különféle vetési módok helyes
voltát a csemetekertben elért eredmény szemlélhetővé
tenné.

Milliókra megy a csemeték száma, melyet az erdösi-
tések előmozditása céljából az állam ingyen adományoz
és mégis milyen lassan mutatkozik az eredmény.

Ennek oka, véleményem szerént, egyrészt a szegény-
ségben rejlik, nagyobb részt pedig azon közönyben, —
hogy ne mondjam értelmiség hiányban — keresendő,
melyet az erdösítés ügye iránt majdnem mindenfelé tapasztal-
hatni.

A közvetlen felügyelet alatt álló egyházi, községi s más

közbirtokossági s magán erdő részekben erdősitenek ugyan, de mivel ezek a birtokosok bizony folyvást tanácsra, biztatásra várnak, az eredmény még mindig fogyatékos.

Hát még a felügyelet nélküli magán erdőbirtokok legnagyobb részénél, ahol erdősítésnek helyenkint még hírére sem igen hallották.

A közönség szinte nem is képes megérteni s magára elé képzelni az erdőnek azt az állapotát, a melyet csak a rendes kezelés, a szakértelmes kihasználás és okszerű felújítás biztosíthat, de mely viszont a rendszeres kezelésnek mulhatlan következménye; s nem képesek méltányolni azt a pusztulást, ami a rendetlen és hanyag kezelés eredményeként nem szorítkozik csupán a devastált erdő területére, hanem a szomszédos földekre is veszedelmesen átharapódzik.

Példát sem látnak sokan, ami élénkebb benyomással indítaná őket a helyesebb útra, mint amiként azt a törvénynek s a törvény intencziói szerént eljáró hatóságoknak intelmei, buzdításai, támogatása vagy ha kell szigorú rendelkezései, melyeknek üdvös voltában is van aki kétkedik, tenni képesek.

A rendszeres gazdálkodás eredményének s ezzel szemben a helytelen kezelés következményeinek szemléltetővé tétele tehát helyt foglalhatna szintén a kiállításon.

Történhetnék ez papír máchéból vagy más megfelelő anyagból való dombormű alakításával. Be lehetne mutatni természetből vett példa nyomán az elhanyagolt, kopár, mindegyféle giz-gazzal benőtt vágásterületet, mellette más ugyanily területet, mely azonban a különféle viszonyoknak és fanemeknek megfelelő szakszzerű erdősítési módokat tüntetné elő; be lehetne mutatni továbbá a futóhomoknak, a vizmosásoknak és szakadékoknak csupán erdősítés útján

vagy építkezések segélyével történő megkötését. Ugy továbbá a jó zárlatu erdőt s mellette ugyanazon területet abban az időben, midőn a fák már letarolvák, a tulságos legeltetés folytán a termőtalaj megrongálódott, vizmosások keletkeztek, az alatta lévő szántóföldek és rétek beiszapoltatnak, kötőrmelékkal behordatnak és az utakat a sziklatömbök járhatlanná teszik.

Az ily ábrázolás maradandó emlékeket ad, s a laikus-sal könnyebben s még is jobban meg tudja értetni azt, amit néki írásban és szóval megmagyarázni sokszor hiában iparkodunk.

Figyelmére kell méltatni aztán a kiállításnak az olyan veszedelmes jelenségeket is, melyektől sikeresen védekezni szintén csak úgy lehet, ha a veszély mivolta s egyszers-mind bekövetkezhető mértéke általánosan is ismeretessé válik.

Csak egy példát emlitek fel erre nézve: az apácza-rovar fellépését, a mi nemcsak Bajorország erdeit döntötte a legnagyobb veszélybe, de sok kárt tett, s sok munkát adott a mi erdélyi erdeinkben is.

A szakkörök ma már a rovarról, a tőle eredhető veszedelemről s a védekezés módjairól sok tekintetben tájékozva vannak.

Igen részletes, szakszerű és éles megfigyelésen alapuló tanulmányt irt e tárgyról az országos főerdőmester úr. *)

Vannak ezen kívül német nyelven irt röpiratok is e tárgyról, melyek az eddigi ismeretek felől kellő felvilágosítást nyújtanak s azt rajzokkal elég hűen illusztrálják.

A nagy közönség azonban nem igen tesz fáradságot,

*) Bedő Albert: »Az erdőket pusztító apácza rovarról.« Lásd É. L. 1892. évi III. füzet. Közli.

hogy kellően alapos tájékozást szerzendő, a műveket mind elolvassa, s talán hozzá sem fér.

De bizonyára figyelmére méltatná az erdőgazdasági szempontból veszedelmes rovart s eszébe venné a róla adott oktatást, ha mindez a kiállításon alkalmas módon szeme elé állíthatnák.

Vajjon miért nem lehetne ezen veszedelmes rovar alakjait, működését kicsinyben utánozva szemléltethetővé tenni s a védekezésre szolgáló szereket és készülékeket is alkalmazásuk módjával együtt bemutatni?

A kiállítás azonban mulandó. Emléket csak a szemlélőkben hagy. Ezzel pedig nem elégedhetünk meg. Meg kell azt örökítenünk az utókor számára is.

Úgy vélem nemcsak ezeréves történetünk lesz egy általános emlékkönyvben megörökítve, de az egyes tudomány-szakok külön-külön is megírják a saját történetüket.

Ez elől akkor az erdőszetnek sem lehetne kitérnie s az erdő ősállapotától kezdve annak képét, jelentőségét, hasznát, fejlődését, a mai korig le kellene írnia.

Nagyon kevés azoknak a nyilvánosságra jutott feljegyzéseknek száma, melyek e tekintetben kellő tájékozást nyújthatnak.

Tudtommal az «Arany Bullában» tétetik a legelső említés, ott is csak a mellékhasználatokról.

Adatokat tehát most kellene kutatni, történelmi sorrendbe összeállítva azután a legrébb időktől a legújabb korig.

Ily régi feljegyzéseket az ország és sok vármegye levéltárában, egyes régi püspökségek és egyházi rendek könyvtárában lehetne találni.

Azonkívül a régi magyar családok okmányai is rend-

kivüli érdekes feljegyzéseket tartalmaznak, mert az erdő adományozása napi renden volt.

Földesurak, jobbágy-községek nemességet kaptak erdőirtásért. Mindez az adománylevélben szokot felemlítve lenni.

Nem lehet kikerülni a régi kamarális bányahivataloknak 17—16, de sőt a 15-ik századig visszamenő levéltárait sem, mert ezek az erdőbirtokokkal szervi összefüggésben állottak, miután az erdőkezelés nekik, még a közel múlt időkig alá volt rendelve.

Kiváló történészeink kutatásai hasonlóképp becses és megbecsülhetetlen adatokat nyújthatnának.

Igaz, hogy mind eme kutatásokat a helyszínén kellene végezni, mert a tulajdonosoktól nem lehet azt kívánni, hogy ama becses és pótolhatatlan iratokat kezeik közül kibocsássák.

A kutatást megkönnyitené, ha az előbb említett birtokosok a hozzájuk intézendő kérelemre az ily feljegyzéseket tartalmazó okmányokat maguk bejelentnék az alakítandó központi bizottságnak. Hiszem, hogy ezt a kutatást a birtokosok úgy maguk megtennék, mint tisztviselőiket annak lelkismeretes pontossággal való teljesítésére felhivnák.

Egy szakember pedig, aki az erdészeti história megírásával megbizatnék, az egész országot bejárná, s az adatokat leírva összegyűjtené.

Hogy ezen munka a még hátralévő időnek minden napját igénybe venné, az elképzelhető.

Ki tudja, mily kiszámíthatatlan horderejű s becses feljegyzések összességének birtokába jutna ezzel a nemzet.

Ujabbkori erdészettünk története attól kezdve, amióta az erdészetről, mint tudományról, beszélhetünk, szoros és elválaszthatatlan összefüggésben van egyes kiválóbb, szakférfiak és egyesületek életével, s azok messze kiható mun-

kásságával. Természetes tehát, hogy ezek jellemét, tevékenységét a legpontosabb egymásutánban, életrajzokban összefoglalva megörökíteni szintén elmulaszthatlan feladatunk lenne.

Mert e férfiak vetették meg újabb és tulajdonképeni erdészetünk alapját, törvényünknek keletkezését, alkalmazását s a szakemberek üdvös munkásságának ezek jelölték ki az irányt.

Ezek voltak, kik az erdészeti irodalmat az összes tudományszakok körében a legmostohább viszonyok között megalapították, fejlesztették s a legrövidebb idő alatt oly lendületet adtak annak és oly termékenyen tették, mint amilyen gyors haladást egy kultur nép sem képes felmutatni.

Munkát, fáradságot és pénzt kimélni nem szabad, mert megérdemli a nemzet, hogy honfoglalásának ezer éves ünnepe, fennkölt gondolkozásmódjának megfelelően ünnepeltessek meg.

Veszteni való időnk nincs. Nem késő még, — de most már minden percz drága.

Szóljanak tehát szaktársaim szintén az ügghöz; talán avatottabban fogják azt tenni és megfelelőbb javaslatokkal állhatnak elő. A legcsekélyebbnek látszó tanács is hasznos eredményt hozhat létre.